

Het Gemeente-en Polderhuis te Abcoude. Deel 2

In het vorige nummer beschreven we de bouwgeschiedenis van het gemeentehuis tot aan de Tweede Wereldoorlog. Een gezapige periode waarin alles zijn plaats had. Het aantal inwoners bleef redelijk stabiel en het ambtelijk apparaat had voldoende ruimte in zijn onderkomen. Dat zou na de oorlog gaan veranderen.

De oorlog en de periode daarna

Uit de oorlogsperiode is niet zoveel bekend, maar er zal ook niet zoveel zijn gebeurd. Het belangrijkste feit was dat het politieke accent in het plaatselijk bestuur verschoof naar een puur bestuurlijke. De Duitse bezetter was een sterk aanhanger van het leidersbeginsel. Op 1 september 1941 trad de verordening 152/41 in werking. Hierin werd bepaald dat de gemeenteraden in Nederland buiten spel werden gezet. Formeel zou de bestuursverantwoordelijkheid voor de gemeente bij de burgemeester komen te liggen. Deze was weer verantwoording verschuldigd aan de Commissaris der Provincie. De wethouders bleven als "managers" van de burgemeester wel in functie.

De beide gemeenteraden kwamen in hun laatste vergadering van 30 april 1941 apart bijeen. Die van Abc Pr begon om negen uur 's morgens en die van Abc Ba om twee 's middags. Burgemeester Bentinck opende en sloot de vergaderingen met gebed zoals toen gebruikelijk was. De hieronderstaande bestuurders waren daarbij aanwezig:

Voor Abcoude Baambrugge

Mr. S.P. Baron Bentinck	Burgemeester
D. de Groot JHzn	Wethouder
Ir. E. Middelberg	Wethouder
J.A. van Schaik	Raadslid
Dr. J.H. van Gortel	Raadslid
N. Schoenmaker	Raadslid
G. Rootring	Raadslid
D. Griffioen	Raadslid
W.F. Pape	Secretaris

Voor Abcoude Proostdij

Mr. S.P. Baron Bentinck,	Burgemeester
J. Kaatee	Wethouder

B. de Pijper	Wethouder
H. Brons	Raadslid
W. Buts	Raadslid
J. de Groot CPzn	Raadslid
IJ.C. de Jong	Raadslid
J. van Oosterom Jzn	Raadslid
Th. J. Pepping	Secretaris

Op 1 mei zou de nieuw gevormde gemeente Abcoude een feit zijn. Het raadhuis werd nu letterlijk een gemeentehuis van waaruit het bestuur der gemeente werd geregeld.

Gedurende de eerste oorlogsjaren veranderde er in het gemeentehuis niet veel. De burgemeester hield daar dagelijks zijn spreekuur voor burgers en was aanspreekpunt voor de Duitse autoriteiten. In het plaatselijke krantje het Nieuws komen we op 10 november 1944 nog wel het onderstaande opvallende bericht tegen:

"Men ziet nu dagelijks om half een vele Abcouders naar het gemeentehuis hollen, gewapend met een pan, die de grootte van het gezin doet vermoeden. Het eten wordt bereid in de centrale keuken te Loenen en vandaar in een tilburry naar Abcoude vervoerd. We moeten eerlijk bekennen, dat het smakelijk verzorgd is en de kok in Loenen verstaat de kunst om uit het weinige, dat voorhanden is iets te brouwen, dat er zijn mag. Voor de belangstellenden delen wij het volgende mede: De portie is $\frac{3}{4}$ L. en de prijs is 25 cent. Men moet inleveren: aardappelenbon, eens in de veertien dagen een peulvruchtenbon en verder taptemelkbonnen. Men haalt steeds bonnen voor veertien dagen tegelijk en betaalt daarvoor. Dat is dus per persoon fl 1,75 per week".

In dat najaar werden er ca. 300 leden van de Organisation TODT in ons dorp ingekwartierd. Hiervan werden er een veertiental in de raadzaal van het gemeentehuis ondergebracht. Zij zaten dus dicht bij de voedselvertrekking. De aanwezigheid van leden van deze Duitse overheidsorganisatie die zich bezighield met de bouw van o.a. verdedigingswerken, zal onge-

twijfeld schade aan het inwendige hebben opgeleverd. Verder is ons gemeentehuis zonder schade door de oorlog heengekomen. De vliegtuigbom die in in oktober 1944 bij de Hulksbrug ontplofte veroorzaakte alleen glasschade.

De eerste naoorlogse raadsvergadering vond plaats op 14 november 1945 in het Raadhuis in Baambrugge. De raadsleden waren niet gekozen, maar tijdelijk benoemd door zg. vertrouwensmannen. Al snel ontstaat er een discussie over het gebruik van welk raadhuis van de twee voormalige gemeenten. De leden uit Baambrugge pleiten uiteraard voor "hun" raadhuis. De argumenten die zij gebruiken zijn:

- 1^e Geografisch ligt dit Raadhuis min of meer in 't centrum der gemeente waarbij niet gerekend wordt met de toevallige samenstelling van het College.
- 2^e Men wilde het dorp Baambrugge symbolisch tegemoetkomen en daarbij uitdrukken, dat de beide dorpen één geheel vormen, ook al is de Secretarie te Abcoude gevestigd.
- 3^e Deze Raadzaal is iets genoegelijker en daarbij ook fraaier.

In een volgende vergadering wordt de locatiekeuze in stemming gebracht. Met meerderheid van (Abcoude) stemmen werd besloten het gemeentehuis in Abcoude als ambtelijke locatie te gaan gebruiken. Niettemin vond de laatste raadsvergadering in Baambrugge op 29 november 1946 plaats.

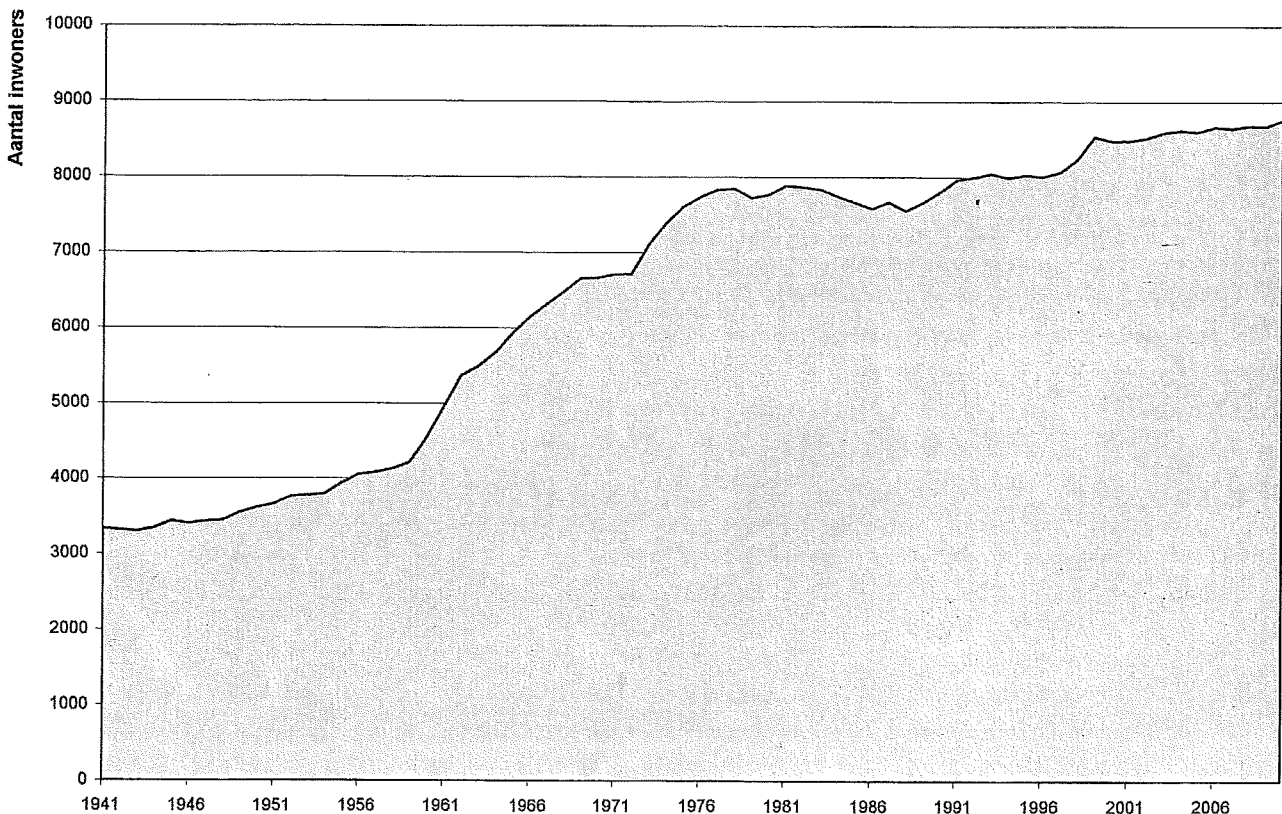
Naoorlogse groei van de gemeente Abcoude

Na de oorlog groeide het aantal inwoners gestaag. Van 3439 per 1 januari 1945 tot 5363 per 1 januari 1961. Het aantal ambtenaren nam navenant toe met gevolg dat het apparaat uit zijn jasje begon te groeien. Uit een aantal studies was ook nog eens gebleken dat de gemeente wel eens zou kunnen uitgroeien tot 15.000 inwoners!

In 1956 blijkt het gemeentehuis intern te zijn verbouwd. Gemeenteraadslid Pape is van mening dat dat deze ingreep heeft geleid tot een verbetering maar eigenlijk nog steeds een lapmiddel is. Hij pleit daarom nogmaals voor de bouw van een nieuw raadhuis.

Hij wordt beleefd aangehoord maar voorlopig heeft de woningbouw om de woningnood te leni-

**Aantal inwoners Gemeente Abcoude-Baambrugge
1941 - 2010**



002. Grafische voorstel van het bevolkingsverloop in de gemeente Abcoude van 1941 – 2011

De huwelijksklok

In een stukje uit een onbekende krant uit april 1940 gaat een onbekende schrijver in op de versieringen boven op de frontgevel van het gemeentehuis.

“Het Proostdijer raadhuis heeft een bewerkte dakbekroning. De huwelijksklok werd in het midden geprojecteerd onder een koepel gedragen door ijzer smeedwerk terwijl vier bewerkte potten de hoeken versierden. Ontegenzeggelijk was het een geheel! Klokkeluidtoren en potten waren een bij elkaar behorend versiersel.

Sinds eenige tijd -'t lijkt ons toe te zijn gelegen na het vertrek van Burgemeester des Tombe en voor de komst van Burgemeester Bentinck-zijn plotseling de zwarte potten verdwenen. Ze zijn als het ware overdekt onder een pyramidevormig grijs gekleurd zinken omhulsel. Ze lijken op de pyramidevormige blauwe torentjes uit een stenen bouwdoos. Oh, heerlijke kindertijd! Onze lezers weten het toch nog wel; bij het bouwen... eerst vierkante langwerpige roode, dan ronde cylinderachtige witte en dan... het blauwe torentje! Nu op dat blauwe torentje lijken de omhulsels.

Is dat voor de luchtbescherming? vragen wij ons af. Wel wat overdreven, want historische

gen nog steeds de hoogste prioriteit.

Eerst in 1961 krijgt men de handen weer op elkaar om het plan voor de bouw van een nieuw gemeentehuis op te pakken. Het inmiddels geplaatste noodgebouw voor de gemeenteontvanger achter het gemeentehuis biedt ook geen soelaas meer voor het uitdijend ambtelijk apparaat.

Abcoude ziet zich zelf in de vaart der volkeren opgenomen en men ontwikkelt grootse uitbreidingsplannen en daar past een nieuw gemeentehuis uitstekend bij. De uitbreiding van Amsterdam richting Abcoude speelt hierbij een rol. In 1960 heeft men zelfs al een stedenbouwkundige, dhr Niepoth, uit Amstelveen als deskundige ingeschakeld. Jan Trouw, die altijd een grote invloed had op toekomstplannen en uitbreidingen wordt vanwege zijn leeftijd, 71 jaar, min of meer buiten spel gezet. Het gaat tenslotte ook om plannen die jaren zullen vergen voordat ze kunnen worden gerealiseerd.

B&W zijn van mening dat eerst de locatie van het nieuwe gebouw moet vast staan. In het



De huwelijksbel met de beide zwarte potten boven het gemeentewapen van de gemeente Abcoude Proostdij! Opname van vóór 1940

waarde hebben die potten niet; Abcoude ligt niet direct in een onveilige zone. Neen zoo'n maatregel zou onnoodig en weggegooid geld zijn. Dat geloofden we dus niet! We vernemen thans dat de luchtbescherming er niets mee te maken heeft. De potten waren verkeerd en nu hebben B&W zelf een versiersel bedacht. Dáár was geen gemeenteopzichter en ook geen Welstandscommissie voor nodig. Neen! Dat konden B&W wel zelf. Of de bouwdoos erbij te pas gekomen is, of dat ze het zomaar direct zelf geprakkiseerd hebben of dat de loodgieter op het idee is gekomen?

De pyramides staan met z'n vieren als vier “gekken” op een schoorsteen, op het Raadhuis, alias Polderhuis. Als ze er nu maar spoedig afwaaien?”

uibreidingsplan dat ter visie wordt gelegd komen de volgende locaties aan de orde:

- Het Schapenweidje bij de Koppeldijk
- Langs de Des Tombeweg
- Op de hoek bij de Heinkuitenstraat waar we nu de Heinkuitenhof aantreffen.

Bij het ter visie leggen van dit plan komen er vanuit de burgerij diverse bezwaarschriften binnen tegen de plannen. B&W zijn van mening dat er eerst door de raad een keuze gemaakt dient te worden voordat op de bezwaarschriften kan worden ingegaan. De voorkeur van het college gaat uit naar de derde locatie. Daar ziet men in de toekomst het centrum van Abcoude liggen.

De ruimte op het Schapenweidje acht men te beperkt. De locatie Des Tombeweg is te excentrisch ten opzichte van het dorp.

Het bestaande gemeentehuis dient te worden afgebroken omdat het een sta in de weg is voor het toenemende verkeer dat vanaf de snelweg A2 het dorp wil bereiken.

De gemeenteraad discussieert op 24 augustus

uitgebreid over het voorstel van B&W. Zij is er ook niet een twee drie uit. De voorkeur van B&W voor de Heinkuitenstraat wordt niet gedeeld. Het is een ingrijpend plan waarbij o.a. is voorzien in een nieuwe brug naast de Heinkuitenbrug. Deze brug zou dan een verbinding moeten gaan vormen tussen de Torenlaan en het Kerkplein/Kerkstraat. Gevolg is dan wel dat er een aantal huizen aan de westzijde van het Kerkplein gesloopt moeten worden. In de discussies komt voor het eerst de suggestie om deze brug bij de Coöperatie aan te leggen. Daar zou bijna vijftig jaar later de Derde brug in gebruik worden genomen!

Eigenlijk gaat de voorkeur uit naar het Schapenweidje, maar men ziet wel in dat deze locatie, zeker met het oog op de toekomst, aan de krappe kant is. Uiteindelijk wordt besloten om in deze raadsvergadering geen beslissing over de nieuwe locatie te nemen en het voorstel aan te houden.

Het onderwerp wordt min of meer in de ijskast gezet. Er wordt wel een commissie opgetuigd die zich verder in het project moet gaan verdiepen. In mei en juni 1962 bezoekt deze commissie waarin o.a. de burgemeester, de twee wethouders, de gemeentesecretaris en drie raadsleden zitting hebben, de gemeentehuizen van Diever, Pijnacker, Wieringermeer en Schagen.

In hun advies bevelen zij aan de Haagse architect A.M. de Rouville de Meux in te schakelen. Deze ontwerpt aan de lopende band gemeentehuizen.

In de vergadering van de raad van 10 juli 1962 komt het advies aan de orde. Weer is de leeftijd van de architect, 69 jaar, een onderwerp van discussie. Maar zonder stemming wordt besloten de 69 jarige toch de opdracht te

geven om de voorbereiding van de bouw van een nieuw gemeentehuis ter hand te nemen.

Er gaan weer maanden overheen voordat er actie wordt ondernomen. De architect vindt het een probleem dat de raad zich niet voor de locatie heeft uitgesproken. Hij heeft inmiddels het dorp verkend. In samenspraak met de Commissie Gemeentehuis wordt het oorspronkelijke rijtje locaties nog eens uitgebreid met:

- Het Fortterrein
- Het Hugo de Vriespark
- Het terrein van de boerderij Torenzicht
- Het land van H. Schoenmaker langs de Stationsstraat
- De burgemeesterswoning Binnenrust
- Een locatie dicht bij het dorp Baambrugge
- Het terrein van café de Eendracht.

In maart 1963 komen de plannen weer in de raad ter sprake. Deze blijkt zeer verdeeld en niet tot eenstemmigheid te kunnen komen. Het raadslid D. de Groot vraagt zich in gemoede af *of de architect lopende door Abcoude ziende blind is geweest.*

Het blijft weer lange tijd stil. Bij de installatie van burgemeester Knoppers op 1 augustus 1963 zegt wethouder Van Oostveen sprekende over toekomstplannen: *Dan denk ik allereerst aan de bouw van een nieuw Raadhuis, waar op papier nog wel geen fundamenten zijn gelegd, maar waar wel de eerste stappen, die de Raad heeft genomen, op staan nl de keuze van de architect en daarmee de stijlkeuze.*



De huwelijksklok in detail. Let op het oude gemeentewapen van de gemeente Abcoude Proostdij in de windvaan.

Maar al met al schiet het niet op. De architect heeft problemen met het leveren van voorontwerpen voor een paar locaties. In maart 1964 zijn de tekeningen eindelijk ontvangen. Vergeseld met een rekening van fl 8.000,-- van de architect. Om redenen, die waarschijnlijk samenhangen met het structuurplan dat nog niet klaar is, weigert de burgemeester de raad de tekeningen te laten zien.

De burgemeester had de voorontwerpen wel gezien en vond het aanzien met vele ramen, voorzien van kleine roeden niet fraai en onderhoudsgevoelig. Bovendien vond hij de omvang en het uiterlijk niet passen bij het kleinschalige karakter van de omgeving. Ook de afbraak van het oude gemeentehuis en de aanleg van de nieuwe brug zouden het specifieke karakter van Abcoude te veel aantasten. Verder was hij van mening dat het plan voorlopig te ambitieus was voor de grootte van Abcoude en haar financiële mogelijkheden. Hij slaagde er in om de wethouders Bon en Van Oostveen te bewegen om de plannen in de lade te stoppen en voorlopig niet met nieuwe voorstellen te komen.

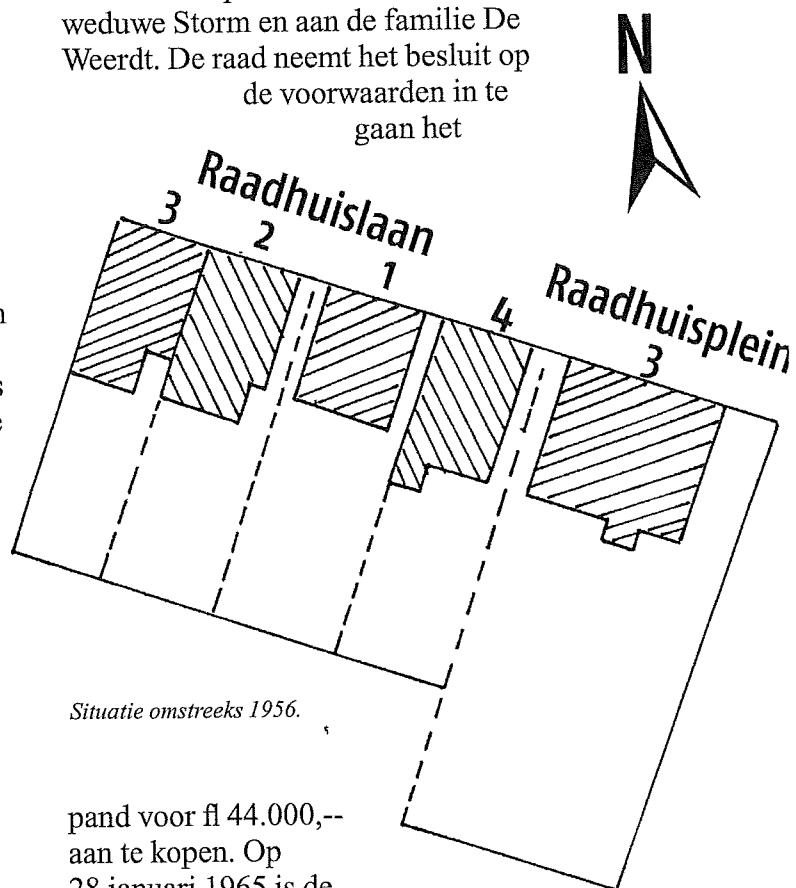
Ondertussen was het ruimtegebrek in het gemeentehuis er niet minder op geworden. De conciërge mevr. Sukkel woonde met haar echtgenoot ook in het gemeentehuis. Hun woning besloeg de eerste verdieping aan de linkerzijde van de trap van het Raadhuisplein naar de achterzijde. De raadzaal was een kleine vierkante ruimte op dezelfde verdieping. In de hoek, het verst van de toegang tot de raadzaal verwijderd, stond het bureau van de burgemeester. Ook stond daar een grote tafel waaraan de raadsleden zaten. Een plaats werd ingenomen door een kolenkachel, die tevens diende om de was van de familie Sukkel te drogen.

Nieuwe perspectieven Raadhuisplein 4

In juni 1964 werd bekend dat het woonhuis Raadhuisplein 4 te koop zou komen. Het was iedereen duidelijk dat het nog jaren kon gaan duren voordat er ooit een nieuw gemeentehuis in het dorp zou staan.

Dat huis werd in april 1900 door de eerste bewoner, dhr P.J.J. Niemer, betrokken op het adres dat toen nog luidde Achterdijk B 2. Zijn dochter, M.R.J. Niemer zou later, in 1927, het eerste vrouwelijke gemeenteraadslid van de gemeente

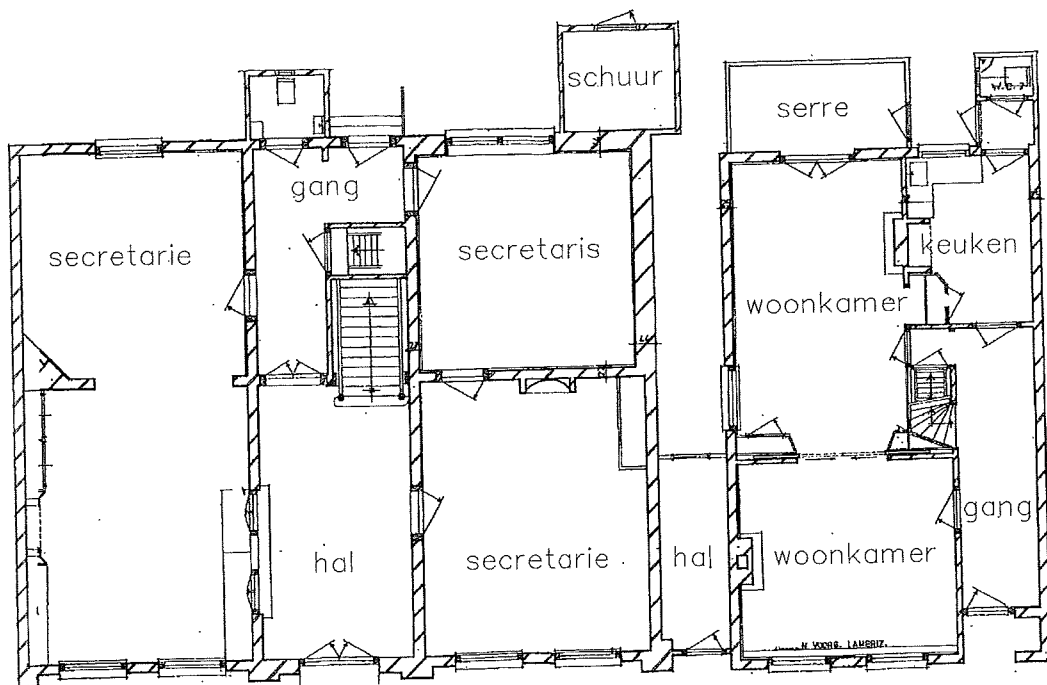
Abcoude Proostdij worden. Dirk Vermolen bouwde dit huis dat het eerste in de rij van wat verder de Raadhuislaan ging heten. In 1941 werd het aangekocht door G.Th.M. de Lange, de kaashandelaar. Dhr De Lange bleek genegen de woning te verkopen aan de gemeente. Voorwaarde was wel dat er voor hem twee premiekoopwoningen ter beschikking gesteld moesten worden. Het pand was verhuurd aan de weduwe Storm en aan de familie De Weerd. De raad neemt het besluit op de voorwaarden in te gaan het



Situatie omstreeks 1956.

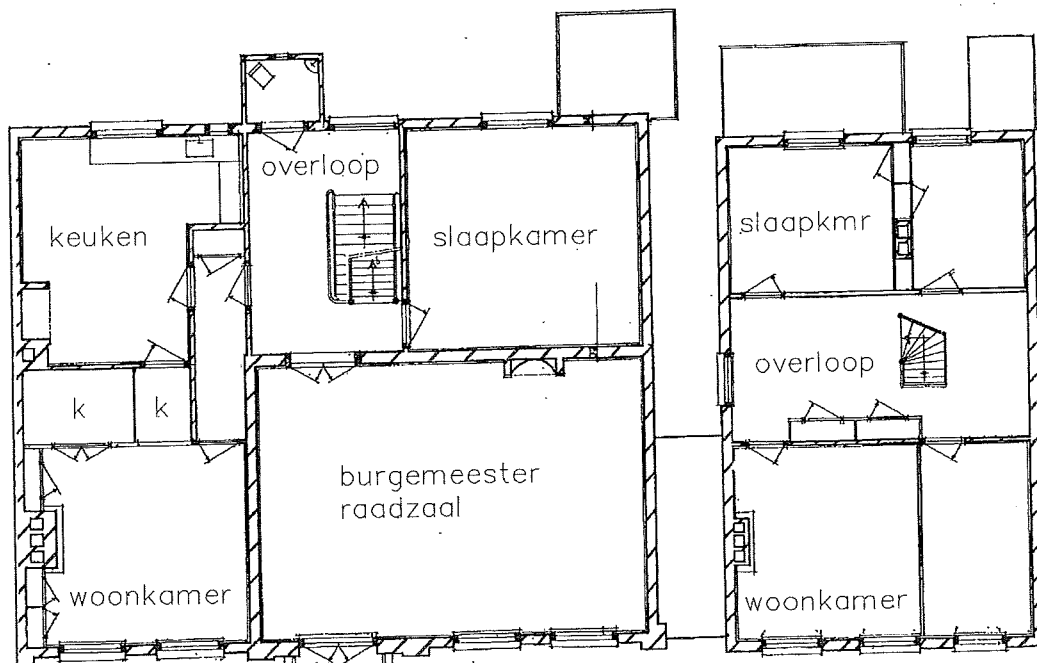
pand voor fl 44.000,-- aan te kopen. Op 28 januari 1965 is de gemeente Abcoude eigenaar van het pand. Gemeentewerken maakt de plannen voor de herindeling. De bovenverdieping zal worden ingericht als woning voor de conciërge. De benedenverdieping wordt ingericht als secretariëruimte. Via een doorbraak is deze ruimte te bereiken via de bestaande hal en een gang. De vrijgekomen ruimte op de eerste verdieping van het gemeentehuis wordt bestemd voor de burgemeester en secretaris.

De verbouwing zou in fasen gaan plaatsvinden. Aannemersbedrijf G.Th.J. Vis krijgt de opdracht om de verschillende verbouwingen en aanpassingen te gaan uitvoeren. Het is onduidelijk waarom de verbouwing zo lang zou gaan duren. In zijn nieuwjaarsrede van 1968 memoreert de burgemeester dat in 1968 de benedenverdieping van het nieuwe pand in gebruik werd genomen als secretariëruimte. Hij sprak daarbij de wens



Plattegrond van de benedenverdieping vóór de verbouwing eind jaren zestig.

van de oude keuken van mevr. Sukkel heeft men een belangrijk groter vloeroppervlak ter beschikking gekregen. Moderne vouwdeuren maken het mogelijk om kleinere ruimten voor bijv. commissievergaderingen te creëren.



Plattegrond van de eerste verdieping vóór de verbouwing eind jaren zestig.

Tijdens de raadsvergadering van 2 oktober 1969 zegt burgemeester Knoppers: *trots te zijn op het vernieuwde interieur van het raadhuis. Aan de verbouwing is een aantal jaren gewerkt. Hoewel kan worden vastgesteld dat het raadhuis zoals het nu is, wel weer een aantal jaren*

uit dat hij zijn volgende nieuwjaarsrede in de verbouwde en vergrootte raadzaal zou kunnen houden. Deze wens zou niet worden vervuld. In mei 1969 begon de firma Albers met de verbouw van de raadzaal. Gedurende de verbouw kon de raadzaal uiteraard niet gebruikt worden voor huwelijksvoltrekkingen. Deze evenementen vonden gedurende de zomermaanden naar keuze plaats in het Gereformeerd Centrum of in het Gezondheidscentrum.

In de VAR van 19 september wordt melding gemaakt van de officiële ingebruikstelling van het aardgas in de onlangs gereedgekomen, geheel verbouwde raadzaal. Door toevoeging

mee zal kunnen realiseert hij zich tegelijkertijd, dat dit niet tot in lengte van jaren zo zal blijven en dat op den duur aan een nieuw raadhuis zal moeten worden gedacht. Voorts zegt hij blij te zijn met de grote publieke belangstelling bij deze eerste raadsvergadering in het vernieuwde raadhuis; hij hoopt dat dit in de toekomst zo zal blijven. Voorts spreekt hij de hoop uit dat de raad in deze raadzaal op een zelfde wijze de bestuurlijke problemen ter hand zal nemen als hij dat in de oude raadzaal heeft gedaan. Gezamenlijk moet worden getracht Abcoude geschikt te maken voor de toekomst.

In januari 1970 werd er voor het eerst een

gemeentelijke nieuwjaarsreceptie gehouden. De locatie lag voor de hand: de raadzaal van het gemeentehuis Abcoude.

Berichten over de bouw van het nieuwe gemeentehuis ontbreken en de plannen bleven in de onderste bureaulade van de wethouder liggen. In april 1971 zou de Directeur Gemeentewerken een principeschets voor een uitbreiding aan de achterkant van het gemeentehuis presenteren. Er was dringend behoefte aan een noodbesturingspost voor de Bescherming Bevolking en een ruimte voor besprekingen met de wethouders. De ambtenaar van Sociale Zaken kreeg ook steeds meer werk en bezoek dat in beslotenheid moest worden ontvangen. Dit plan zou niet verder worden uitgewerkt. Er diende zich een betere mogelijkheid aan tot uitbreiding.

Uitbreiding met Raadhuislaan 1

In mei 1972 werd de gemeente werd vertrouwelijk geïnformeerd over de mogelijke verkoop van het naastliggende pand Raadhuislaan 1.

In 1901 kocht candidaat-notaris Gerrit van Alewijk een perceel grond ter grootte van 2 are en 86 centiare voor fl. 435,- van Wijnanda Maria van Oostrom. Het was een gedeelte van het weiland dat bij de boerenhofstede Torenzicht behoorde. Waarschijnlijk liet Van Alewijk het huis bouwen door Theodorus of Dirk Vermolen, die de eerste zeven huizen in de Raadhuislaan heeft gebouwd. Op 1 november 1901 werd het huis, toen Achterdijk B 2a, door de eigenaar en zijn echtgenote Cornelia Hendrica Moen betrokken. Na het overlijden van haar man op 11-11-1912 verhuisde zij in 1913 naar de Laan van Binnenrust. Daarna zijn vader en zoon Hermanus en Gerardus Hermanus van Schaick eigenaar.

Van 1925 tot 1958 is Hendrik Dekker bewoner en eigenaar. Gesina Jacoba Huisjes wordt daarna de eigenaar. Zij verkoopt het pand in 1973 voor fl. 125.000,- aan de gemeente Abcoude.

De eerste stap was om via een art. 19 de bestemming van woonhuis te veranderen in kantoorruimte. Het pand was op 1 mei leeg opgeleverd. De conciërge-familie Sukkel was inmiddels van de bovenverdieping van Raadhuisplein 4 naar elders verhuisd.

Architect B.J. Nieuwenhuis uit Amsterdam had ondertussen de opdracht gekregen om een plan uit te werken waarbij de bovenverdieping van

Raadhuisplein 4 en de nieuw verworven aanwinst volledig te integreren met het bestaande complex.

Op 26 april 1974 werden zes aannemers uitgenodigd om aan de hand van het bestek in te schrijven op de verbouwing en aanpassingen. Het werk werd voor fl. 145.300,- gegund aan het jonge bouwbedrijf Bruns in Abcoude. Zij waren bijna 48 % lager in prijs dan de hoogste inschrijver! De oplevering van het gehele werk diende na 85 werkbare dagen te geschieden.

In de planning werd gerekend met een gefaseerde verbouwing die zou beginnen bij het pand Raadhuislaan 1, doorgaan met Raadhuisplein 4 en tot slot het pand Raadhuisplein 3. Het geheel zou eind 1974 moeten worden opgeleverd. Maar dat werd niet gerealiseerd. De nieuwjaarsreceptie van de gemeente in 1975 vond plaats in de Hervormde Kerk te Abcoude. Het is onduidelijk op welk moment de gehele organisatie weer full time kon werken, maar in maart klaagt de ambtenaar van de burgerlijke stand bij B&W dat hij heeft moeten vaststellen dat hij nog steeds geen vrije aparte ruimte beschikbaar heeft voor het "aantekenen" van trouwlustigen. Hij oppert het voorstel om een dergelijke ruimte voor weinig kosten te creëren *aangezien men toch nog in de verbouwing zit.*

Toch een nieuw gemeentehuis?

De uitspraken van burgemeester Knoppers begin 1970 kwamen in maart 1989 weer aan de orde. Ons aller dorpschroniqueur, Jan de Vries, alias Fopper schrijft in een stukje:

Wanneer u deze krant, de VAR, op donderdagavond leest dan is de raad misschien, althans volgens de agenda, net bezig met de opdracht aan alweer een adviesbureau dat moet vertellen waar het gemeentehuis moet komen. De kosten hiervan zijn niet alarmerend maar toch wel een rijksdaalder per inwoner. Dus voor een gemiddeld gezin al gauw een tientje. Zou het gemiddelde raadslid daarover niet zelf een mening kunnen vormen?

Burgemeester Bestman was in september 1988 na een lang ziekbed overleden. De nieuwe burgemeester Joost de Raad zou per 1 maart 1990 het stokje overnemen van loco burgemeester H. Hoogenhout die gedurende een jaar de zaken had waargenomen. Deze werd geconfronteerd met een dossier met een lange historie. Een projectgroep had al geruime tijd gewerkt aan het programma van eisen voor een geheel

nieuw of een vergroting van het bestaande gemeentehuis. Hiervoor was het bureau Twijnstra en Gudde (T&G) ingehuurd.

In zijn eerste raadsvergadering werd de nieuwe burgemeester geconfronteerd met een raad die een keuze moest maken uit de volgende locaties:

- Vergroting gemeentehuis aan het Raadhuisplein
- Piet van Wijngaertdlaan hoek de Weert
- Piet van Wijngaertdlaan hoek Des Tombeweg
- Fort Abcoude
- Het Schapenweidje langs de Koppeldijk
- Aan het Kerkplein alwaar toen nog het gebouw van Gemeentewerken, vroeger het RK Patronaatsgebouw stond
- Het land van boer Schoenmaker aan de Stationsstraat

Een bekend rijtje! Het terrein hoek Des Tombeweg en het land van Schoenmaker vielen af. Uiteindelijk werd besloten om het ingehuurde bureau een voorstel te laten maken voor de beste keus.

In tegenstelling tot de vroegere plannenmakerij was er inmiddels een stevige meedenker uit de burgerij opgestaan. In november 1982 was de vereniging Vrienden van het Dorp opgericht. Deze bundelde de burgerkrachten en expertise in het dorp op het moment dat het om ruimtelijke ordening en inrichting van het dorp Abcoude ging.

Twijnstra en Gudde zat intussen niet stil en had in juni zijn advies klaar. Uitbouw van de bestaande locatie aan het Raadhuisplein en nieuwbouw op de hoek van de P. van Wijngaertdlaan werden afgewezen. Nee, de onderzoekers noemden het Schapenweidje een locatie met allure. Zij hielden er geen rekening mee dat de meeste raadsleden en inwoners daar helemaal niet blij mee zouden zijn.

Ook de Vrienden van het dorp hadden hun krachten gebundeld. Onder leiding van de Heren H. Metz, H. de Graaf en P. Rynja werd in augustus een uitgebreid locatieonderzoek als antwoord op het Twijnstra & Gudde onderzoek gepresenteerd. Feiten en cijfers werden kritisch tegen het licht gehouden. Twee locaties werden niet besproken. Het Schapenweidje is voor hen en veel inwoners niet bespreekbaar. De locatie op de Weert is voor veel inwoners te afgelegen



Het enige nog authentieke detail in het gemeentehuis. De trap vanuit de hal naar de raadzaal waar bijna 130 jaar Abcoude huwelijken werden voltrokken

en daarom onaantrekkelijk. Veel beoordelingscriteria van T&G vindt men terecht, maar voor sommige andere criteria wordt de beoordeling onjuist gevonden.

Bij herweging blijkt hen dat de locatie Binnenfort Abcoude het aflegt tegen de Kerkplein- en Raadhuispleinlocatie. Uiteindelijk gaat hun advies naar de bestaande locatie met behoud van het oude Gemeentehuis, maar dan uitgebreid met nieuwbouw langs de Des Tombeweg, achter en naast het bestaande gebouw.

Ook de gemeentelijke Monumentencommissie spreekt zich uit voor handhaving van de bestaande locatie als hoofdvestiging. Zij is van mening dat dit als bestuurlijk en representatief centrum gehandhaafd dient te worden.

De nieuwe burgemeester, Joost de Raad, is van mening dat het groene en cultuurhistorische Fort Abcoude onder geen beding mag worden aangetast. Hij verschilt hiermede van mening

met de wethouders De Haas en Hoogenhout. Uiteindelijk wordt in een raadsvergadering besloten om T&G opdracht te geven twee plannen verfijnder uit te werken. De bestaande locatie en het Fort. De Kerkpleinplannen zijn afgevallen.

Zoals te verwachten was, komen de bewoners van de huizen aan de Des Tombeweg en de Raadhuislaan in het geweer toen ze er achter kwamen dat er vijf bestaande panden zouden moeten worden gesloopt om de uitbreidingsplannen te kunnen realiseren. Het plan van de Vrienden van het Dorp vinden zij maar niets en dient zelfs niet in overweging te worden genomen!

De klok van Pander

Eigenlijk moeten we volgens de deskundigen spreken over het staand horloge van Pander. Menno Jan Eko Pander werd op 17 november 1893 geboren in Bergh. In 1923 werd hij ingeschreven in de gemeente Abcoude Proostdij op het adres Achterdijk B 5g, thans Raadhuislaan 10. Pander die in Amsterdam in het onderwijs werkzaam was, is zijn gehele leven betrokken geweest bij de jeugd. Als enthousiast watersporter was hij een steunpilaar voor de waterscouts in Abcoude en zorgde hij ervoor dat de financiële basis voor de Panderhorst hecht en gezond was. In december 1978, dhr Pander was toen 85 jaar oud en vertrok naar het bejaardenhuis Maria-Oord in Vinkeveen, schonk hij aan de gemeente Abcoude een zogenoemd staand horloge. Deze klok van Pander heeft vanaf die tijd tot de sluiting van het gemeentehuis een prominente plek gehad in de raadzaal. Dhr Pander had familiebanden met Friesland en vertelde bij de overdracht dat de klok uit de boedel van een Friese dorpspastoor afkomstig was. Alvorens de klok over te dragen had deze een grondige onderhoudsbeurt gekregen. De deskundigen stelden toen vast dat de kast uit het begin van de 19^e eeuw dateert en dat het uurwerk met zekerheid uit de periode 1650-1700 stamt. Wij zijn blij dat dit aandenken aan onze voormalige gemeente ondertussen een plaatsje heeft gekregen in het Fort van Abcoude.

De "klok" van Pander in de oude raadzaal van het gemeentehuis. Foto G. Herrebrugh

Inmiddels was ook gebleken dat er geen ruimte was om geld te lenen voor nietgeraamde investeringen, terwijl er aan reserves maar fl. 2,3 miljoen beschikbaar was.

Langzamerhand werden de geesten rijp om zich te concentreren op de mogelijkheden aan en bij het bestaande gemeentehuis

In 1990 huizen er in het gemeentehuis 26 ambtenaren en 12 in de locatie Kerkstraat. De



gemeente organiseert een hoorzitting in het gemeentehuis waarbij de vraag gesteld wordt of deze ambtenaren, ook in de toekomst, wel zo'n 2500 m² ruimte nodig hebben. De Vrienden van het Dorp hebben zich ook in deze vraag verdiept en komen tot de conclusie dat 1600 à 1700 m² voldoende zou moeten zijn. Dat is dan ongeveer 50% meer dan de huidige situatie! Ook de Baambruggers komen met een suggestie. Zij zijn van mening dat het nieuwe gemeentehuis moet worden gehuisvest op de locatie van de buitenplaats Lindenhoff. Deze suggestie wordt verder niet meegenomen in de beschouwingen.

Dit alles resulteert in november 1990 in een opdracht aan het architectenbureau Prins in Amsterdam om maar weer eens een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren. De uitgangspunten moeten zijn: handhaving van het aanzien van het bestaande gemeentehuis, een totaal oppervlak van 2100 m² zoals door T&G is geadviseerd en stedenbouwkundig inpasbaar.

De uitslag van het haalbaarheidsonderzoek is

dat het gemeentehuis met uitbreiding in de bestaande omgeving haalbaar is. We zijn inmiddels in november 1991 gearriveerd als architect Prins de opdracht krijgt om de plannen verder uit te werken. Opdracht hierbij is wel dat hij binnen een budget van vijf miljoen gulden moet blijven.

Een half jaar later krijgt het gemeentebestuur een beeldschoon ontwerp voorgeschoteld. De beide woonhuizen naast het bestaande gebouw worden afgebroken en vervangen door een hedendaags ogend modern gebouw. Eenzelfde type gebouw komt er aan de achterzijde langs de Burg. Des Tombeweg te staan. Alleen, dat alles zou wel bijna acht miljoen gulden gaan kosten. De overschrijding van de opdracht werd o.a. veroorzaakt omdat Prins er achter was gekomen dat geen heipalen onder het oude gebouw aanwezig waren. Terwijl ook speciale funderingstechnieken ter bescherming van de belendende panden fors kostenverhogend werkten.

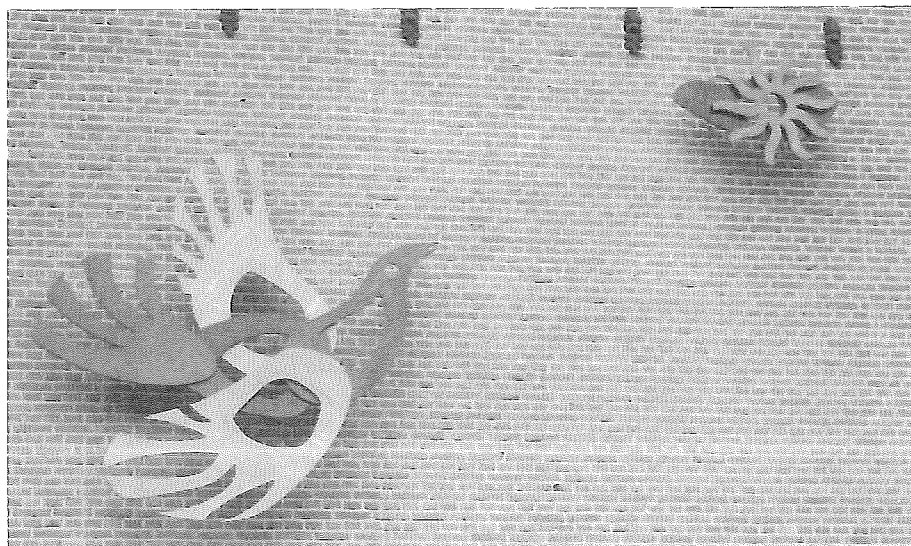
De gemeenteraad toonde zich niet bereid zo'n forse overschrijding van de gestelde limiet te overschrijden. B&W hebben daar hun conclusies

De Vogel met zonn.

Op 11 mei 2004 werd het gemeentehuis uitwendig verrijkt met een kunstwerk van Rinus Duin. In 1964 was de gevel van de Openbare School Nellestein versierd met een houten plastic van genoemde, in ons dorp wonende beeldend kunstenaar. In scherpe, doch sierlijke lijnen werd een vogel in opwaartse beweging zonwaarts gecreëerd.

Het snijwerk werd uitgevoerd door de plaatselijke meubelmaker J. Lustenhouter. Het werd gemaakt van een Amerikaanse houtsoort dat trekvrij was, en werd blank gelakt. Vijfentwintig jaar later bleek dat het plastic zodanig door wind en weer was aan-

getast dat vernieuwing onder leiding van Rinus Duin noodzakelijk was. Toen de Nellestein school in 2003 werd opgeheven wilde men het kunstwerk behouden en een nieuwe passende plaats bieden. Na restauratie werd het geplaatst tegen de oostgevel van het gemeentehuis. Doordat het een stukje van de gevel af is geplaatst krijgt de opgaande zon de gelegenheid een schaduwspel met het geheel te spelen.



Het kunstwerk de Vogel van Rinus Duin tegen de oostgevel van het gemeentehuis.

uitgetrokken en het gehele plan in november 1992 afgeblazen.

Het plan zat in een impasse. Ondertussen roerde zich het ambtenarencorps. Even leek het er nog op dat er een combinatie gemeentehuis-postkantoor nog tot de mogelijkheden zou behoren.

In april 1994 geeft de raad te kennen er moeite mee te hebben om met het inhuren van het zoveelste bureau naar een volgende oplossing te zoeken. De ambtenaren hadden ondertussen ook niet stilgezeten en waren van mening dat ze voldoende expertise in huis hadden om zelf een plan te maken. De staf-ambtenaar R. Zoodsma maakte drie plannen die ter beoordeling aan de raadscommissie Personeel & Organisatie werden voorgelegd.

1. het aanbrengen van twee lichtgewicht zolderverdiepingen op de twee naastliggende voormalige woonhuizen
2. het gemeentehuis over de volle breedte drie meter naar achteren uit te bouwen
3. Het aanbrengen van een derde verdieping op het bestaande gebouw en de geplande achteruitbouw

De plannen voor het aanbrengen van een extra verdieping hebben het nadeel dat de fundering daar niet op is berekend. Het oude gebouw is niet op palen gefundeerd maar op staal.

Bij de eerste twee suggesties werd ervan uit gegaan dat het gebouw van ruimtelijke ordening aan de Kerkstraat ook zou worden gerenoveerd.

B&W stellen aan de raad voor het gemeentehuis en het gebouw aan de Kerkstraat te renoveren. Het gemeentepersoneel heeft inmiddels al laten weten geen heil te zien in deze plannen die zij een noodverband noemen. Ook de gemeenteraad gaat niet akkoord met de plannen en stelt voor alle plannen maar in de ijskast te zetten en de gemeenteraadsverkiezingen van maart 1994 af te wachten. Zo gezegd zo gedaan.

Alles onder één dak met Raadhuislaan 2

In het voorjaar 1994 dient zich een creatieve oplossing aan. Het naastliggende particuliere pand Raadhuislaan 2 blijkt gebruikt te kunnen worden voor een interessante eigendomsruil. De gemeente Abcoude is eigenaar van de Fortwachterswoning. Met de familie Pierrot uit Vinkeveen, de eigenaar van het buurpand, kan tot een ruil gekomen worden.

Dit huis, dat ook werd gebouwd door Dirk Vermolen is in 1903 betrokken door de eerste huurder, Charles Frederic Landré. Het adres was toen Achterdijk B 2c. Later heeft de huisschilder Gerhardus Joannes Geijsel er meer dan dertig jaar gewoond. Een ander bekend naoorlogse bewoner was professor A.J.F Köbben.

Er stroomt nog het nodige water door de Angstel voordat het ontwerp van architect Van Lunteren door de raad in april 1996 wordt goedgekeurd. Hij is erin geslaagd om een ontwerp te maken waarbij het oude gemeentehuis met de bestaande aanbouw en de uitbreiding met het woonhuis Raadhuisplein 2 intern worden verbouwd zonder de voorgevels aan te tasten. Een deel van de benodigde ruimte wordt gevonden in de uitbouw ter diepte van 4 meter over de breedte aan de achterzijde. Hierbij blijven de karakteristieken van de woonhuizen zichtbaar. Eindelijk was men er in geslaagd een onderkomen te ontwerpen waarbij ambtenaren, omwonenden, monumenten- en welstandscommissie aan hun trekken kwamen. Ook aan de ARBO-eisen moest worden voldaan hetgeen resulteerde in het aanbrengen van een lift van de begane grond naar de zolderverdieping. Hier werd een personeelskantine gepland die ook gebruikt zou kunnen worden voor commissievergaderingen.

Het werk werd wederom gegund aan de plaatselijke aannemer Bruns die in mei 1996 startte met het werk. Tijdens de verbouwingen moesten verschillende maatregelen worden getroffen.

Zo werden burgemeester, wethouders en de gemeentesecretaris ondergebracht in de dienstwoning bij het politiebureau Angsteloord 8. De andere afdelingen kregen tijdelijk onderdak in het pand Des Tombeweg 4. Alle commissie vergaderingen gingen plaatsvinden in de Angstelborgh en de raadsvergaderingen in de Vijf Bogen in Baambrugge. Ook de huwelijksvoltrekkingen konden niet meer in de oude raadzaal plaatsvinden. De trouwlustigen konden een keuze maken uit de volgende locaties:

- De vergaderzaal van de Wakende Haan
- Het dienstencentrum Angstelborgh
- De muziekzaal van Valkenheining in Baambrugge
- De Crescendozaal van het dorps huis in Baambrugge

In oktober werd besloten het politiebureau aan de Doude van Troostwijkstraat op te heffen en voor de Rijkspolitie een post te creëren in het verbouwde gemeentehuis.

Op 8 november vloeiende het pannenbier rijkelijk bij het bereiken van het hoogste punt van de uitbreiding. Inmiddels kregen de plannen voor een gemeentelijke herindeling meer contour. Per 1 januari 1999 zouden de gemeenten Breukelen, Abcoude, Loenen en mogelijk Loosdrecht wel eens kunnen worden samengevoegd. Het zag er dus naar uit dat het ambtelijk apparaat niet lang van de verbeteringen gebruik zou kunnen gaan maken. Ondertussen werd ook duidelijk dat de gemeente Abcoude niet zou ontkomen aan een oude "bouwtraditie". De kosten zouden wel eens met 40 % kunnen oplopen tot fl. 2.800.000,--! Geen redenen die de feestvreugde zouden gaan drukken toen het gerenoveerde gemeentehuis in gebruik werd genomen. De eerste raadsvergadering vond op 24 maart 1997 plaats in de raadzaal die was voorzien van nieuwe vloerbedekking.

Jammer voor de ambtenaren in hun nieuwe werkomgeving, maar nieuw meubilair zat er niet in. In september gingen de afdelingen maatschappelijk welzijn en ruimtelijke ordening en milieu over van de locatie Kerkstraat naar het Raadhuisplein. In de laatste week van september werd het vernieuwde gemeentehuis feestelijk geopend door de commissaris van de koningin in de Provincie Utrecht: Jhr. Drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland gevolgd door een openhuis-manifestatie voor de burgerij met een bijbehorend feestelijk programma.

Wim Timmer
wtimmer1@cs.com

BRONNEN: NOTULEN RAAD ABCOUDE BAAMBRUGGE EN
ABCOUDE PROOSTIJ
DIVERSE ARTIKELN UIT DE VAR.
RAPPORT: KERNPUNTEN. 1979 TOEKOMSTIGE
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING ABCOUDE.

2010. Het oude gemeentehuis met daarnaast de drie in de loop der tijden erbij getrokken woonhuizen.

